

ELS CRÍTICS

literatura

XAVIER PLA

Darrerament, l'autoficció s'ha popularitzat tant que ha esdevingut un calaix de sastre farcit per tota mena de dols, penes, divorcis, separacions i altres orfandats que oblida la hibridesa interrogativa que ha de tenir la proposta. És una llàstima. Fins que, de cop, el lector topa amb una obra inclassificable com 'Des de dins' (2020) de l'escriptor anglès Martin Amis i queda enlluernat.

L'escriptura de la vida

Des de dins. Com s'escriu

MARTIN AMIS

Traducció de Ferran Ràfols
Anagrama
Barcelona, 2021
599 pàgines

L'autoficció no és un exercici autobiogràfic, perquè en el seu fonament hi ha problematitzar la pròpia identitat. Hi ha d'haver risc; l'autoficció ha de tenir una innegable força transgressora. No ha de ser un replegament, un recargolament cap a l'interior, sinó més aviat al contrari: l'autoficció és una exteriorització, un esforçat exercici d'*extimitat* semblant al del conegut vers de Gabriel Ferrater, "Diré el que em fuig. No diré res de mi", que tanca el poema "A l'inrevés", publicat dins *Da nuces pueris* l'any 1960.

Això és el que fa el novel·lista Martin Amis (1949), per exemple, en el seu últim llibre, *Des de dins*, que porta un subtítol remarcable: *Com s'escriu*. És un voluminós i agitat exercici, brillant i contradictori, de despullament, ben lluny de l'autocelebració o de l'exhibició, on el narrador s'exposa moralment, políticament i sexualment, amb tota mena de records novel·lats, converses reconstituïdes i micronarracions incrustades amb totes les seves entremaliadures, neurosis, febleses i contradiccions. Per això George Orwell va deixar escrit que un lector només pot confiar en una autobiografia si aquesta revela alguna cosa deshonrosa.

A *Des de dins*, autoficció o autobiografia novel·lada, hi és Martin Amis vist sempre des dins, com a jove aprenent d'escriptor, trotskista i anticlerical. Però també, sobretot, vist des de fora, quan ja és un escriptor consagrat i d'èxit internacional. Tant escriu en primera com en tercera persona. Hi ha les seves múltiples amants, i el seu pare i els seus fills, i els seus models vitals i literaris (Saul Bellow, Philip Larkin, Anthony Burgess, però també Conrad i Nabòkov, Woolf i Auden), i el seu amic íntim, Christopher Hitchens, estassat per un càncer en un hospital de Houston, i els atemptats a les Torres Bessones de 2001 i tota mena de referències històriques coetànies als lectors.

Però, després, hi ha un reposat exercici de revestiment literari, un veritable combat amb ell mateix, amb una assumpció de les dificultats d'entomar "l'escriptura de la vida", com en diu el novel·lista anglès, reivindicant la llibertat de la ficció i alhora admetent que hi ha coses que la ficció no pot fer, buscant les forces vitals i impersonals que donen el to adequat a la prosa. El problema de l'escriptura de la vida diu Amis és que "la vida té una qualitat o propietat força enemiga de la ficció. És

amorfa, no assenjala res ni s'agrupa entorn de res, no té cohesió. Artísticament, és morta. La vida és morta". Com a autoficció, *Des de dins* és una obra modèlica perquè la "matèria" és totalment autobiogràfica, però la "manera" és totalment ficcional.

En aquest llibre, Martin Amis explica el seu esforçat trajecte literari per arribar a tenir veu pròpia. Veu i orella. Les seves reflexions sobre la "imaginació auditiva" són brillantíssimes. Ja ho havia intentat l'any 2005 amb un llibre que es deia *Vida* i que portava per subtítol *Una novel·la*. Però *Vida* va ser un llibre que va néixer mort. I el va abandonar. Se sentia un escriptor d'èxit, es va imaginar que ja estava lliure de qualsevol risc. Però, de fet, es va tornar més vulnerable que mai, i el llibre va quedar difunt. És a partir d'aquest neguit llargament covat i silencios que, quinze anys després, va poder escriure *Des de dins*. I l'autor es comença a preguntar, ajudat pels consells dels seus mestres i amb dotzenes d'entrevistes, de correus electrònics i trucades, de cites literàries i de notes a peu de pàgina (en aquest sentit, la traducció de Ferran Ràfols no deu pas haver estat fàcil), com s'ho pot fer un escriptor per explicar una vida. Aparentment, és un exercici d'allò més fàcil, però aviat es converteix en "una endevinalla embolcallada en un misteri dins d'un enigma", que són les paraules que Amis recupera, ben irònicament, d'un discurs de Churchill referint-se a Rússia...

Per a Amis, el mestre és el gran Saul Bellow, algú que sabia fer ficció sobre homes i dones reals, que "és una cosa extraordinària". Però Bellow ho hauria après de D. H. Lawrence, el qual, segons Amis, encara que va morir sense descendència, va deixar al món dues "criatures de les més grosses que mai s'han lligat a una trona": la revolució sexual i l'escriptura de la vida. I sí, a *Des de dins*, hi ha tota una educació sentimental, hi ha molta reflexió sobre ètica i moral, i sobre el temperament i el talent dels escriptors, però també hi ha molt de sexe, moltes drogues, molt de rock i molt d'alcohol, i un retrat agredolç de la vida dels joves dels anys setanta. La ficció és llibertat?, es pregunta Amis. Doncs bé, sembla que els escriptors de la vida es deleixen per trobar límits, impediments i constric-

cions. Perquè quan et fas gran, escriu, pots recordar el que vas fer quan eres jove, el que no pots recordar "és la temperatura del jo vull. Pots recordar per

què volies el que volies, però no pots recordar com era que ho volies tant". És aquesta frustració el que Martin Amis intenta exorcitzar en aquest llibre.

INDEPENDÈNCIA ÉS REVOLUCIÓ.
La sobirania en un món en crisi
 ALBERT BOTRAN

NOVETATS 3i4
 Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a **Facebook** i **Twitter**
 Visita la nostra botiga virtual en www.tresiquatre.cat